

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. Staatssecretaris de heer J.A. Vijlbrief
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Onderwerp	GS-advies aanvraag startvergunning wetenschappelijke boring aardwarmte De Bilt-Zeist
Datum	21-05-2024
Documentnummer	UTSP-1594945003-3894
Telefoonnummer	+31611591090
E-mailadres	youri.den.otter@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	WEB

Geachte heer Vijlbrief,

Aanleiding

Op 29 maart 2024 ontvingen wij uw verzoek om in het kader van de Mijnbouwwet advies te geven over de aanvraag startvergunning wetenschappelijke boring aardwarmte De Bilt-Zeist. In uw verzoek geeft u aan dat u op grond van artikel 24q van de Mijnbouwwet van de provincie advies vraagt over:

- De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;
- De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit in en rondom het aangevraagde gebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.

Deze brief bevat ons advies op de genoemde vergunningaanvraag.

Aanvraag startvergunning:

De aanvraag startvergunning is ingediend door Energiebeheer Nederland B.V. (verder: EBN). Het gebied waar de vergunningaanvraag op van toepassing is ligt in de gemeenten De Bilt en Zeist in de provincie Utrecht. De startvergunning wordt aangevraagd door EBN voor het uitvoeren van één wetenschappelijke boring tot ca. 2150 meter diepte op één locatie binnen het aangevraagde gebied. Deze wetenschappelijke boring is onderdeel van het programma SCAN (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland) en heeft als doel om meer detailkennis over de ondergrond en daarmee meer kennis over de potentie van aardwarmte (geothermie) in de regio te verkrijgen. Na het uitvoeren van de boring vindt er een aantal testen en onderzoeken van specifieke gesteentelagen plaats. Daarna zal het boorgat worden afgesloten en het terrein teruggebracht worden in de oorspronkelijk staat. Er zal geen winning van aardwarmte vanuit deze wetenschappelijke boring plaatsvinden.

Advies provincie Utrecht

Zoals wij in eerdere adviezen hebben aangegeven beschouwen wij aardwarmte als een warmtebron die de potentie heeft om een belangrijk bijdrage te leveren aan de transitie naar schone energie en een duurzaam alternatief kan zijn om verder van het aardgas af te gaan. De kennis over de (diepe) ondergrond en de potentie van aardwarmte in de provincie Utrecht is nog beperkt. Daarom zijn wij voorstander van het continueren en uitbreiden van onderzoek naar de mogelijkheden voor aardwarmte in het algemeen en van het uitvoeren van deze wetenschappelijke boring in het bijzonder, omdat de resultaten een beter beeld geven van geschikte lagen in onze ondergrond voor het winnen van aardwarmte, en daarnaast of deze aardwarmte duurzaam en veilig winbaar en exploiteerbaar is.

Het onderzoek naar aardwarmte vraagt wel om zorgvuldigheid. Wij vinden het van groot belang dat het onderzoek naar aardwarmte gedurende het gehele project veilig, milieuhygiënisch verantwoord, ruimtelijk goed ingepast en conform provinciale, gemeentelijke en waterschapsregels wordt gerealiseerd. Uit de risicoanalyse in de aanvraag komt naar voren dat er geen risico is op seismiciteit, bodemstijging of bodemdaling en lekkages. Wij kunnen de risicoanalyse onvoldoende beoordelen en verwachten dat u dat samen met uw adviseurs TNO en SodM uiterst zorgvuldig beoordeelt en ons informeert indien u tot de conclusie komt dat er wél sprake is van risico's. Ook horen wij graag van u of en onder welke voorwaarden in de vorm van mitigerende maatregelen de vergunning wordt verleend.

U vraagt ons om op grond van de Mijnbouwwet advies uit te brengen over twee onderwerpen. Hieronder volgt ons advies per onderwerp. Ons advies bevat naast deze wettelijke adviespunten ook enkele adviespunten in relatie tot onze provinciale en regionale belangen.

1. De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;

Grondwater ten behoeve van de huidige en toekomstige openbare drinkwatervoorziening

Het noordoostelijke deel van het gebied van de aangevraagde startvergunning bevindt zich in het door ons aangewezen '100-jaarsaandachtsgebied' van de waterwinning Beerschoten. Een kleiner deel bevindt zich in de 'strategische grondwaterreserves', waarvoor landelijk meestal de term aanvullende strategische voorraden (ASV's) wordt gehanteerd. In het 100-jaarsaandachtsgebied en de strategische grondwaterreserves sluiten wij aardwarmtewinning niet bij voorbaat uit, maar stellen wij wel voorwaarden om te borgen dat de grondwaterkwaliteit voldoende wordt beschermd en er voldoende mogelijkheden blijven voor nieuwe drinkwaterwinningen. Op grond van de Mijnbouwwet is boren naar aardwarmte in voor de drinkwaterwinning aangewezen of gereserveerde gebieden echter niet toegestaan. Wij adviseren u om in de vergunning te wijzen op deze overlap en deze beperkingen. Wij merken overigens op dat EBN in de vergunningaanvraag niet de juiste naamgeving van de grondwaterbeschermingszones hanteert.

Het Rijk heeft in de Structuurvisie Ondergrond de Nationale Grondwater Reserves (NGR) aangewezen (globaal). Het aangevraagde gebied valt binnen de NGR. Overigens werkt het Rijk het samen met provincies en drinkwaterbedrijven momenteel aan nadere kartering en een beschermingsregime. Het is nog onduidelijk wat dit zal betekenen voor de begrenzing en mogelijke beperkingen voor aardwarmte.

Bodemenergiesystemen

Bij de locatiekeuze van een (proef-)boring dient rekening gehouden te worden met de ligging van open bodemenergiesystemen (WKO) en gesloten bodemenergiesystemen (bodemwarmtewisselaars). Fysieke beschadiging dient te worden voorkomen. Wij verwachten niet dat er negatieve thermische interferentie plaatsvindt, omdat er geen aardwarmte gewonnen zal worden. Voor de ligging van open en gesloten bodemenergiesystemen verwijzen wij u naar Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht) en de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU).

Aanwezigheid van buisleidingen, niet gesprongen explosieven en stortplaatsen

Binnen het gebied waar de startvergunning wordt aangevraagd kan sprake zijn van buisleidingen, persleidingen voor verschillende doeleinden, vitale drinkwaterleidingen, niet gesprongen conventionele explosieven en stortplaatsen. Wij adviseren u in de vergunning op te nemen dat hiermee rekening gehouden dient te worden bij de verdere locatiebepaling van de wetenschappelijke boring.

2. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit in en rondom het aangevraagde gebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.

Aanwezigheid van bodem- en grondwaterverontreinigingen in het gebied

Binnen het aangevraagde gebied bevinden zich een aantal historische bodem- en grondwaterverontreinigingen. Er dient voorkomen te worden dat een eventuele grondwaterverontreiniging op een toekomstige boorlocatie zich verspreidt naar dieper gelegen bodemlagen, met name op het moment dat scheidende lagen worden

doorboord. Daarnaast dient ook horizontale verspreiding van grondwaterverontreinigingen voorkomen te worden. Voor ligging/aanwezigheid van bodem- en grondwaterverontreinigingen kan contact opgenomen worden met de RUD Utrecht, bodemloket@rudutrecht.nl en de ODRU, info@odru.nl. Wij adviseren om in de vergunning er op te wijzen dat vergunninghouder bij de locatiekeuze rekening dient te houden met de aanwezigheid van deze bodem- en grondwaterverontreinigingen.

Voorkomen van verslechtering van de grondwaterkwaliteit door aardwarmte-activiteiten

In de provincie Utrecht zijn zoete grondwaterreserves aanwezig tot enkele honderden meters diep. De bescherming van dit grondwater is belangrijk vanwege de openbare drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en ander gebruik. Het is van groot belang zorg te dragen voor een goede putintegriteit om verontreiniging van het grondwater te voorkomen. Het is daarom belangrijk dat bij het ontwerp van de put en tijdens de werkzaamheden risico voor de grondwaterkwaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt. De door de branchevereniging Geothermie Nederland ontwikkelde Industriestandaard Duurzaam Putontwerp, die sinds begin 2021 van kracht is, voorziet hierin. Enkele belangrijke onderdelen uit de Industriestandaard voor ons zijn:

- Dubbele fysieke barrière tot in de kleilaag onder het zoetwaterpakket om te voorkomen dat door een eventuele lekkage het zoete grondwater verontreinigd raakt;
- Gebruik maken van geschikte materialen voor de diverse buizen en omringend cement om lekkages te voorkomen;
- Uitvoeren van metingen tussen de twee barrières om vroegtijdig lekkages op te sporen;
- Volledige cementering van de conductor en buitenste casing om lekstroom van grondwater langs de putwand tegen te gaan.

Wij adviseren u een voorschrift op te nemen om een zorgvuldige uitvoering conform de Industriestandaard Duurzaam Putontwerp te waarborgen, waarbij de werkwijze gericht is op het voorkomen en als dat niet mogelijk is beperken van risico's voor het grondwater.

Overige adviespunten

Wij adviseren u een voorschrift op te nemen in de vergunning dat bij de locatiekeuze en de volledige uitvoering van de wetenschappelijke boring (inclusief alle bijbehorende activiteiten) provinciaal beleid en regels in acht worden genomen.

Het beleid en de regels voor diverse provinciale belangen zijn vastgelegd in de provinciale Omgevingsvisie en bijbehorende programma's (beleid) en de provinciale Omgevingsverordening (regels). Naast het belang van de energietransitie heeft de provincie ook andere belangen, die ervoor kunnen zorgen dat het onderzoek naar aardwarmte kan botsen met provinciaal beleid of provinciale regels. Dit betekent dat het onderzoek naar aardwarmte niet altijd overal of alleen onder voorwaarden mogelijk is. Het is belangrijk dat bij de voorbereiding van onderzoeksactiviteiten en de locatiekeuze van de wetenschappelijke boring vroegtijdig provinciaal beleid en regels worden meegenomen, om onnodige vertraging te voorkomen.

Het aangevraagde zoekgebied overlapt met gebieden waarvoor specifieke regels gelden met betrekking tot de volgende provinciale belangen: grondwater (zie adviesonderwerpen 1 en 2), oppervlaktewater, natuur (o.a. Natuurnetwerk Nederland, houtopstanden waaronder oude bosgroeiplaatsen), landschap, aardkundige waarden, cultuurhistorisch erfgoed (o.a. archeologie en historische buitenplaatsen) en infrastructuur. Deze specifieke regels zijn terug te vinden in de Omgevingsverordening provincie Utrecht via het [Omgevingsloket](#). Ook het belang dat de aan- en afvoer naar, alsmede het gebruik van, de boorlocatie niet mag zorgen voor (verkeers-)onveiligheid dan wel verstoring van de doorstroming op de provinciale wegen volgt uit de Omgevingsverordening en is een belangrijk onderdeel om vroegtijdig mee te nemen bij de locatiekeuze. Vergunningaanvrager EBN is op de hoogte van ons provinciale beleid en regels, maar wij vragen u om een voorschrift op te nemen dat bij de locatiekeuze en de volledige uitvoering van de wetenschappelijke boring (inclusief alle bijbehorende activiteiten) het provinciale beleid en regels in acht worden genomen.

Wij adviseren u een voorschrift op te nemen ter voorkoming van schade aan bebouwing en infrastructuur.

In en direct rondom het gebied waarvoor de startvergunning wordt aangevraagd bevinden zich diverse woningen, historische gebouwen en cruciale wegverbindingen. Daarnaast liggen er een onderliggend

wegennet, leidingen en kunstwerken zoals tunnels, duikers en viaducten in het gebied. Eventuele (abrupte of ongelijke) zettingen of trillingen in de bodem kunnen gevolgen hebben voor bouwwerken, infrastructuur en constructies en dienen voorkomen te worden. Wij adviseren om bij de startvergunning als voorwaarde op te nemen dat schade aan bebouwing en infrastructuur, maar ook kunstwerken (o.a. viaducten) voorkomen wordt (of dat aangetoond wordt dat er geen risico op schade aan infrastructuur zal zijn) en dat er derhalve voorschriften worden gesteld met betrekking tot het (laten) uitvoeren van de benodigde onderzoeken voorafgaand aan en zo nodig tijdens en na afloop van de werkzaamheden. Wij adviseren tevens voorschriften op te nemen in de startvergunning over de procedure die gevolgd wordt en welke wettelijke regeling van toepassing wordt geacht voor eventuele vergoeding, mocht er gedurende de uitvoering van de werkzaamheden toch schade optreden dan wel na uitvoering van de werkzaamheden blijken dat de werkzaamheden schade hebben veroorzaakt.

Wij adviseren u een voorschrift op te nemen om te waarborgen dat de initiatiefnemer verantwoordelijkheid neemt voor communicatie en omgevingsmanagement en in een vroeg stadium een participatietraject conform de Omgevingswet opstart.

De initiatiefnemer van een aardwarmteproject dient volgens ons verantwoordelijkheid te nemen voor communicatie en omgevingsmanagement. Maatschappelijk zijn er veel vragen over veilig en verantwoord onderzoek naar en de inzetbaarheid van aardwarmte. Dit blijkt ook uit de ingekomen brief van een inwoner van de wijk Brugakker in Zeist, die naar u, naar ons en andere overheden is verstuurd. Wij hebben EBN geïnformeerd over de zorgen die er zijn over het project en EBN heeft hier tot nu toe goed gevolg aan gegeven. Toch vragen wij u een voorschrift op te nemen in de startvergunning over communicatie en omgevingsmanagement voor de gehele duur van het project.

We zijn er voorstander van dat EBN voor elke fase van het project een communicatie- en een omgevingsmanagementplan maakt, dat wordt afgestemd met de decentrale overheden. Sinds 1 januari jl. is de Omgevingswet in werking getreden en is in het kader van de omgevingsvergunning voor de boring een participatietraject verplicht. Wij vinden het belangrijk dat dit participatietraject in een vroeg stadium wordt gestart.

Ten slotte

We benadrukken nogmaals het belang van meer kennis over de Utrechtse diepe ondergrond en het onderzoek naar aardwarmte wat daarvoor nodig is en zijn daarom verheugd met deze voorgenomen wetenschappelijke boring in onze provincie. Gelet op de zorgen die er nu al zijn, hechten wij ook waarde aan een goede informatievoorziening richting omwonenden en andere belanghebbenden in het vervolgtraject. Wij denken dat de uitvoering van deze wetenschappelijke boring bepalend kan zijn voor de verdere beeldvorming over aardwarmte in de regio. Onze wens is daarom dat er bij dit project expliciet aandacht komt voor educatie over de ondergrond en op welke manier onderzoek naar en het winnen van aardwarmte er uit ziet. Wij zullen in overleg gaan met EBN en de andere overheden om dit verder vorm te geven.

Wij wensen u succes met het verder beoordelen van de vergunningaanvraag en het verwerken van onze adviezen in de startvergunning indien u besluit deze te verlenen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen